

HERTOGPOST AUGUSTUS 2014

Maandblad van de 's-Hertogenbossche Filatelistenvereniging

26^e jaargang nummer 7

Geachte leden,

Hierbij nodigen wij u uit voor de bijeenkomst op donderdag 28 augustus a. s. in zaal 1 van sociaal cultureel centrum 'De Helftheuvel', Helftheuvelpassage 115, 5224 AC te 's-Hertogenbosch. Aanvang 20.00 uur.

Agenda bijeenkomst 28 augustus 2014

1. Opening, verslag 26 juni j. l., ingekomen stukken en mededelingen
2. PPP-tje door de heer Frans Vernooy

3. WILDE VEILING

4. Rondvraag
5. Sluiting

In deze Hertogpost o.m.:

- ❖ De stoomtram 's-Hertogenbosch-Helmond
- ❖ Albumblad: Hans Schevelier
- ❖ Het jaarboekje over 1991 vertelt
- ❖ Brabantica Hertogpost 2015: inzenders gezocht!
- ❖ Afscheid van Stampke

V oordat u uw 'handel' bij elkaar gaat zoeken voor de WILDE VEILING waarmee we vol goede moed ons nieuwe filatelistisch seizoen van start laten gaan, zou u eerst even moeten kijken op pagina 21 van dit blad. Daar vindt u namelijk een belangrijke mededeling over een GRATIS BEZOEK aan en een GRATIS BUSREIS naar de POSTEX op zaterdag 18 oktober a. s. Daar leest u tevens dat u tot 1 september de tijd hebt u aan te melden. En: vol is vol!

Op 29 en 30 augustus vindt nog een andere start plaats van het postzegel-seizoen: u kunt dan naar de Hollandfila in de Veluwehal te Barneveld. Maar dan wel met eigen vervoer!

VERSLAG VAN DE BIJENKOMST VAN 26 JUNI 2014

1. Opening: precies om 20.00 uur door de voorzitter. Hij heet een 'oude bekende' weer van harte welkom op onze bijeenkomst: de heer Camiel van Tilborg. We tellen ruim 50 leden: iets minder dan we gewend zijn. Het is een warme zomeravond, er is WK-voetbal, en nogal wat leden zijn al op vakantie. Het belooft toch een interessante avond te worden, mede door de bijdrage van de spreker van vanavond, de heer Cees Janssen (zie verderop). Ook hij wordt van harte welkom geheten. Afwezig zijn vanavond de heren Van Werkhoven, Van Os, Van Nunen, Ausems, Verschure, Nabbe en mevrouw Teurlings-Cornelissen. Bij de mededelingen verwijst de voorzitter nog naar de schriftelijke veiling, die is ingesloten bij de Hertogpost van deze maand. Naar aanleiding van het verslag van 22 mei zijn er geen opmerkingen.

2. Lezing van vanavond door de heer Cees Janssen: 'Cour Internationale de Justice'. Deze lezing, zo legt de heer Janssen uit, is tot stand gekomen naar aanleiding van het 100-jarig bestaan van het Vredespaleis, vorig jaar in 2013. Een prachtige ansichtkaart uit 1913, met daarop een afbeelding van de miljardair Carnegie, herinnert nog aan deze gebeurtenis. Het gebouw werd in Den Haag neergezet om 'na alle oorlogen op het eind van de negentiende eeuw, ruzies en conflicten op te lossen door middel van overleg'. Een jaar later zou de Eerste Wereldoorlog uitbreken!

We zien prachtige postzegels en unieke stempels van het Vredespaleis voorbijkomen. De spreker neemt ons in zijn boeiende verhaal mee naar de eerste proeven, allerlei drukken en kleuren. De verantwoordelijken bleken niet gauw tevreden. Er werd veel afgekeurd. Zo belanden we bij de bekende blauwe vredeszegel uit 1933, met opdruk in goud. Dat goud vond men toentertijd prachtig. Ze waren alleen maar gestempeld verkrijgbaar. Na 1937 werd deze vredeszegel ongeldig verklaard. Mooie afbeeldingen passeren vanavond de revue: poststukken, unieke stempels en mengfrankeringen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de Wilhelmina-zegels verboden en zien we in plaats daarvan de traliezegels.

**'s-Hertogenbossche Filatelistenvereniging opgericht 8 oktober 1930
Inschrijving Kamer van Koophandel Oost-Brabant, nummer 40216509**

**Secretaris René Kok, Jacq Perkstraat 45, 5242 GA Rosmalen
telefoon 073 – 523 04 79 E-mail: secretaris@hertogpost.nl**

**Redacteur Hertogpost Huber van Werkhoven: tel. 073 – 613 24 38
E-mail: redactie@hertogpost.nl**

**ING rek.nr. NL64 INGB 0001 0879 84
t. n. v. 's-Hertogenbossche Filatelistenvereniging
de jaarcontributie bedraagt € 35**

**Bibliothecaris tel. 073 – 657 02 29 E-mail: bibliotheek@hertogpost.nl
Website: www.hertogpost.nl E-mail: info@hertogpost.nl**

Na WO II werd er een nieuwe opdrukvorm aangebracht om illegale handel tegen te gaan. Rond 1950 ging men over tot een nieuw ontwerp: de zegels van 2 en 4 cent en vanzelfsprekend, na de kroning van Koningin Juliana, ook haar afbeelding in diverse kleuren. En zo loodst de heer Janssen ons op unieke wijze door de naoorlogse geschiedenis van deze zegels. Een prachtig verzamelgebied, met in 2013 natuurlijk een extra velletje zegels bij het 100-jarig bestaan van het Vredespaleis. Een terecht applaus aan het slot van de lezing. De thuisblijvers hebben iets gemist.

3. De veiling: Onze veilingmeester Daan van Os is vanavond afwezig. Hij verblijft voor zijn werk in het buitenland. Peter Teurlings, onze voorzitter, neemt de honneurs waar. En hoe! In sneltreinvaart werkt hij de 144 kavels af. Ik denk, dat hier vanavond een wereldrecord gevestigd is. Voor zuster Lucia ging het af en toe een beetje te snel. Wellicht was er nog een tweede voetbalwedstrijd, later op de avond? Er werd redelijk tot goed verkocht, en sommige kavelnummers waren erg in trek: daar werd goed op geboden. U snapt wel, dat uw secretaris bij deze imponerende snelheid geen anekdotes heeft kunnen noteren.

4. De gratis verloting: leverde ook weer een aantal blij verraste winnaars op.

5. De rondvraag: De heer Hessels constateert dat met ingang van heden de heer Hans Schevelier (na tien jaar trouwe dienst) is opgevolgd door de heer Wim Rovers als 'opperhoofd' van de Rondzenddienst. De heer Hessels is van mening dat het beter zou zijn geweest, als de sectiehoofden daarover waren geïnformeerd. De voorzitter legt uit, dat juist vandaag pas alles is overgedragen en belooft, dat het bestuur daar binnenkort nog op terug komt. De heer Hans Schevelier krijgt een daverend applaus voor al zijn werk. Hij neemt nog even het woord, vermeldt dat hij het altijd met heel veel plezier heeft gedaan en dat hij zich nu gaat toeleggen op zijn biologische tuin: wie interesse heeft in verantwoorde groente,..... weet Hans te vinden.

De heer van Tilborg vraagt naar het jubileum in het komende jaar en meldt zich aan voor de tentoonstelling.

6. Sluiting: om 21.30 uur. De voorzitter wenst ieder een heel fijne vakantie toe en hoopt iedereen weer gezond terug te zien op 28 augustus a. s. bij de 'wilde veiling'.
René Kok, secretaris.

MEDEDELINGEN VAN HET SECRETARIAAT

De **volgende bijeenkomst** van de vereniging is op donderdag 25 september a. s. om 20 uur in scc De Helftheuvel. Zaal 1 is om 19 uur open.

De **volgende postzegelinstuif/ruilbeurs** van de vereniging is op zaterdag 13 september a. s. van 10 tot 12.30 uur in scc De Helftheuvel.

U kunt de kavels inzien van de septemberveiling en niet-verkochte kavels van vorige verkopen alsnog kopen.

Pro memorie: De **biedtermijn voor de schriftelijke veiling 2014** sluit op 21 augustus a. s. om 19.00 uur.

Ieder lid van de vereniging kan kavels aanbieden voor de Wilde Veiling.

- De aanbieder koopt ad 20 cent per kavel twee identieke nummerstickers.
- De aanbieder dient zelf bij te houden welke van zijn of haar kavels zijn verkocht.
- De inzet van de kavels is 50 cent. Per bod is de verhoging eveneens 50 cent.
- Er wordt geen provisie berekend.
- De aanbieder houdt zijn kavels bij zich totdat hij aanwijzing krijgt waar hij zijn kavels ter inzage kan inleveren.
- De veiling gaat in blokken van 100 kavels.
- Het aantal kavels is (in principe) onbeperkt.
- Met dien verstande dat elke aanbieder per blok van 100 kavels ten hoogste 25 kavels kan inbrengen.
- Gedurende de pauzes tussen de blokken kunnen de kavels van het nieuwe blok worden bezichtigd.
- Nadat alle blokken zijn geveild,
 - rekenen kopers de gekochte kavels af en halen deze op
 - halen aanbidders de niet verkochte kavels weer op tegen inlevering van de betreffende nummersticker
 - wordt afgerekend met de aanbidders.
- Kavels kunnen alleen worden ingeleverd tijdens de avondbijeenkomst zelf.

Dringend verzoek aan de verkopers de kavels in te leveren vóór 19.30 uur, zodat op tijd en met opgeruimde tafels de verkoop kan beginnen.

De verkoop van nummerstickers zal daarom stoppen om 19.30 uur.

N.B. Bij het bekijken van Kavels s. v. p. pincet gebruiken.

-0-0-0-

MEDEDELING VAN DE AFDELING RONDZENDING

Naar aanleiding van enkele vragen en opmerkingen vanuit de vereniging heeft het bestuur besloten de **nieuwe regeling met betrekking tot de administratiekosten rondzendboekjes** enigszins aan te passen. De berekening van € 0,25 per boekje, met een minimum van € 1,00 per afrekennota zal pas ingaan per 1 januari 2015. Dat betekent dat leden die voor 1 mei 2014 boekjes hebben ingeleverd nog niet worden aangeslagen, wanneer deze boekjes althans vóór 1 januari 2015 uit de rondzending worden gehaald en teruggaan naar de inzenders.

HET JAARBOEKJE OVER 1991 VERTELT

Om meer leden op de bijeenkomsten te krijgen worden vanaf oktober 1991 thema-avonden georganiseerd. Het eerste thema is 'Eenwording Duitsland', filatelistisch, toeristisch en culinair (een drankje en een hapje).

'Bij de leden bestaat grote behoefte aan informatie over hun hobby.'

Het fonds '50 jaar Kleine tentoonstellingen' begint zijn naam te verliezen, heet nu '50 jaar.'

In de kas van dit fonds zit nog altijd f1.172, evenveel als in 1987. [er is dus na oktober 1989 geen nieuwe wisseltrofee 'Jan van de Mortel' gekocht. Toch won J.P. Dey de trofee in februari 1991 opnieuw. Wordt er op de pot met fondsgeld geaasd?]

De omzet van de afdeling Verkoop is opnieuw lager dan ooit.

Marten Tilstra

BRABANTICA HERTOGPOST 2015

Inzenders gezocht!

Hoogtepunt van de viering van het 85-jarig jubileum van onze vereniging zal de postzegeltentoonstelling zijn, die we organiseren op 20 en 21 maart 2015 in de Maaspoorthal.

De titel van de tentoonstelling 'BRABANTICA' houdt in dat aan de hand van filatelistische zaken als postzegels, stempels, poststukken enz., maar ook door middel van bijvoorbeeld ansichtkaarten, oude prenten en plattegronden een beeld wordt gegeven van een Brabantse stad of streek.

Om de fantasie te prikkelen: denk aan postgeschiedenis, postkantoren, filatelieloketten, stations en stationspostkantoren, rijdende postkantoren, trein-, tram- en busvervoer, firmaperforaties, frankeermachinestempels van gemeenten en bedrijven, filatelistenverenigingen, carnaval, bier en andere streekproducten, enz. enz.

We willen de bezoekers daarmee een gevarieerd beeld tonen van onze prachtige en veelzijdige provincie met haar rijke geschiedenis en cultuur.

De inzender kan kiezen mee te doen aan de wedstrijdtentoonstelling in categorie III van de KNBF, of aan de zgn. propagandatentoonstelling die niet aan bepaalde vooraf vastgestelde richtlijnen behoeft te voldoen.

Wilt u meedoen, download het inschrijfformulier of vraag het aan in papieren vorm, en stuur het zo spoedig mogelijk naar onderstaand adres.

Let op: het aantal beschikbare kaders is gering.

De sluitingsdatum is 1 november 2014.

Correspondentieadres: Stichting Hertogpost,
Commissaris van Voorst tot Voorstlaan 7, 5224 CN 's-Hertogenbosch.
Telefoon: 073-656 7680. Mail: info@hertogpost-event.nl

DE STOOMTRAM 'S-HERTOGENBOSCH-HELMOND

door Huber van Werkhoven

Er zijn meer vervoersbedrijven geweest die hebben gewerkt met eigen 'frankeerzegels'. Maar bij mijn weten is er slechts een die nog een stap verder is gegaan en een eigen firmaperforatie 'S.B.H.' ging toepassen in zijn zegels: de Stoomtramweg-Maatschappij 's-Hertogenbosch-Helmond, kortweg meestal aangeduid als de sBH (afb. 1).

Afb. 1: De perfin S.B.H. Opvallend is dat de gaatjes niet mooi rond zijn.

Gedurende ongeveer een halve eeuw, vanaf 1880, heeft de stoomtram een cruciale rol gespeeld in het openbaar vervoer. Hij nam de functie over van de diligence en – voornamelijk wat betreft het personenvervoer, maar ook (zij het in mindere mate) het vrachtvervoer – van de stoomboot. Talrijke trammaatschappijen namen het vervoer voor hun rekening in de regio, als aanvulling op het grovere net van de spoorwegen. Zeker in Noord-Brabant, waar omstreeks 1935 zes verschillende trambedrijven reden, zorgden ze voor de ontsluiting van het platteland en groei van bedrijvigheid en welvaart.

Totdat de PTT overstapte op eigen postauto's, diende de stoomtram ook voor het vervoer van post. Op de lijn 's-Hertogenbosch-Helmond reed elke dag een postwagen mee, bemand door PTT-ers, die in de vele dorpen die werden aangedaan, bij de plaatselijke postbeambten post afleverden en aannamen. Op deze tramlijn echter geen zogenaamd werkend vervoer, waarbij een postbeambte in de postwagen post stempelde en sorteerde. Dat laatste vond in Noord-Brabant uitsluitend plaats op de lijnen Eindhoven-Reusel grens en Steenberg-Brouwershaven. Nog in 1925 kwam een nieuwe minder ingewikkelde landelijke regeling tot stand aangaande het postvervoer per tram, waarbij de PTT voortaan een vast bedrag per jaar betaalde.

De PTT had het monopolie op het brievenvervoer. Maar pakjes en pakketten zwaarder dan 500 gram konden ook door commerciële bedrijven worden

vervoerd, plus de bijbehorende adressen en facturen. Bijvoorbeeld Van Gend & Loos was op dat terrein belangrijk en behield die positie, ook nadat de rol van zijn diligences was uitgespeeld. In de grotere plaatsen stonden zijn wagens klaar bij de tramstations. Maar er waren ook trambedrijven, waaronder de sHB, die niet alleen samenwerkten met vG&L, maar ook een eigen besteldienst hadden.

Rond 1900 reden vanuit 's-Hertogenbosch drie stoomtramlijnen van drie verschillende maatschappijen: behalve die naar Helmond, een naar de Langstraat tot Geertruidenberg en een andere via Den Dungen naar Sint-Oedenrode (afb. 2). Voorts was er de paardentramlijn naar Vught. En binnen de stad nog twee andere paardentrans, die onder andere zorgden voor aansluiting naar het spoorwegstation. Binnen het centrum van de stad wilde men geen stoomtram omwille van het lawaai, rookoverlast en brandgevaar.

Afb. 2: De stoomtram passeert de Boombrug te 's-Hertogenbosch. Gewoonlijk was de tram samengesteld uit een 1^e en een 2^e klas peronenrijtuig en een aantal vrachtwagens.

Het traject 's-Hertogenbosch-Helmond kwam gefaseerd tot stand. Op zondag 18 februari 1883 vond de feestelijke opening plaats van de sectie 's-Hertogenbosch-Veghel. Een week eerder had een gezelschap de rit gemaakt bij wijze van proef. De krant schreef alvast een kort verslag. 's-Hertogenbosch is altijd een stads buitenbeentje geweest. Zie de verbaasde constatering van de Veghelse correspondent: *'Het is zeker een in ons land nooit vertoond feit, dat in de commissie van opening ook dames worden benoemd.'* Een van die dames was zelfs president bij het gezellig déjeuner, *'waar toosten op directeur en commissarissen*

getuigenis aflegden van tevredenheid over den rit en over de omstandigheid dat slechts éénmaal was gederailleerd'.

Over niet minder dan vier kolommen deed de Provinciale Noordbrabantsche & sHertogenbossche Courant verslag van de officiële openingsrit. Regelmatig hield men halt, vonden er toespraken plaats en toosten. Driemaal luisterde een plaatselijke harmonie het gebeuren op. 'Zonder eenig ongeval keerde de feesttrein ten 12 uur 's nachts hier terug en namen de genoegdigden onder een hartelijken handdruk afscheid van de directie, die hun een zoo prettigen dag had verschaft.'

Vijf maanden daarna, op maandag 2 juli, werd de voltooide lijn 's-Hertogenbosch-Helmond voor het publiek geopend (afb. 3). Een dag eerder vond de feestelijke opening plaats: 'Aan de grens der gemeente Helmond werd de trein door het gezelschap "Fanfare Phileutonia" opgewacht en onder vroolijke muziek en met eene hartelijke toespraak ontoangen. Het muziekkorps nam plaats in een open rijtuig en zoo stoomde de trein, omstuwd door eene tallooze menigte, door de met vlaggen opgetooide straten en onder het spelen der muziek Helmond binnen tot het stadhuis, alwaar de directie door het college van burgemeester en wethouders werd opgewacht en hartelijk verwelkomd onder aanbidding van een schuimend glas champagne, hetwelk zeker, de warmte en het stof in aanmerking genomen, zelden meer welkom kan geweest zijn dan op dat oogenblik.'

Stoomtramweg-Maatschappij
's-BOSCH—HELMOND.

Op **Maandag 2 Juli 1883**
zal de dienst op de Sectie
GEMERT-HELMOND

voor het publiek verkeer geopend worden en alsoo de geheele lijn 's-BOSCH—HELMOND in exploitatie zijn.

Vanaf dien dag wordt volledig volgens Zomerdienstregeling gereden, soodan de ritten 23, 24 en 25 alsdan voor goed wegvallen.

Te Helmond zal de Maatschappij vertegenwoordigd worden door den Heer J. H. SPOORENBERG, Dir. van v. Gend & Loos, als Opzichter over den geheelen dienst en als Agent voor het Goederen-vervoer.

Voor het in- en uitstappen van reizigers zal de tram stoppen aan de Harmonie, Hôtel Tielen, de Korenbeurs, Diana en het Kanaal.

DE DIRECTIE.

Afb. 3: Advertentie in de PNbHC van 1 juli 1883.

Afb. 4: Aandeel aan toonder van de sBH (coll. P. Gommans).

Het vertrekpunt van de lijn 's-Hertogenbosch-Helmond was aan het begin van de tegenwoordige Graafseweg. Daar stonden een stationnetje en een houten remise met logies voor de nachtstoker. De rit naar Helmond, die ongeveer 3½ uur in beslag nam en waarbij gewoonlijk tweemaal van loc werd verwisseld, voerde langs vaak bochtige wegen voorbij Rosmalen en door Berlicum, Heeswijk, Veghel en Gemert. De rails van het smalle enkelspoor waren aangelegd langs de kant van bestaande wegen en straten. Aanvankelijk was een maximum snelheid toegestaan van slechts 15 km. Binnen de bebouwde kom soms niet sneller dan 6 km, waarbij een van de conducteurs gewapend met een rode vlag vooruit liep.

In 1899 nam de sBH ook de lijn Veghel-Oss ter hand. In 1914 werd de zetel van de maatschappij, tot dan toe gevestigd te 's-Hertogenbosch, overgebracht naar Veghel toen daar een nieuw gebouwde hoofdkantoor in gebruik kon worden genomen.

Al in 1886 was een eerste reorganisatie nodig gebleken. Bezuinigingen waren nodig, verlaging van tarieven en eveneens terugbrenging van het salaris van de eerste directeur, jhr. L. van der Does de Willebois, familie van de burgemeester van 's-Hertogenbosch, van f 6000 tot f 2600.

De Eerste Wereldoorlog bracht ook in Nederland grote economische problemen, o. a. vanwege het stagneren van de invoer van steenkolen. In 1918 moest men besluiten tot liquidatie van het bedrijf (afb. 4). Tot 31 oktober reed nog de dagelijkse posttram. Maar toen zelfs dat niet meer was vol te houden verscheen de postwagendienst weer ten tonele. Er moest worden teruggegrepen naar de toestand van vóór 1883!

Dat dit zo niet verder kon, leidde tot ingrijpen door het provinciebestuur. Provincie en belanghebbende gemeenten richtten een nieuwe onderneming op: Stoomtram 's-Hertogenbosch-Helmond-Veghel-Oss, de HHVO (afb. 5). Maar zoals rond 1880 de stoomtram de diligence van de weg had verdrongen, gebeurde omstreeks 1930 ongeveer hetzelfde toen de stoomtram werd ingehaald door de autobus. Geleidelijk werd het personenvervoer en vervolgens het vrachtvervoer door de stoomtram gestaakt. In 1934 fuseerde de HVVO met de vijf andere Brabantse trambedrijven tot de N. V. Brabantse Buurtspoorwegen en Autodiensten (BBA). In zijn boek *Zoete Lieve Tremmetje* beschreef Willem Leideitz hoe *'de allerlaatste tram op zaterdag 9 januari 1937 luid bellend en fluitend richting Veghel stoomt, nageoogd door talloze Bosschenaren die bij sluis 0 de tram in de winterse nevelen zien verdwijnen'*.

Afb. 5: Reclameprent van de HVVO uit omstreeks 1924.

De bloeitijd van de stoomtram was de periode 1900-1914. De sBH reed dagelijks zeven ritten v. v. In 1900 beschikte de Bossche tram voor zijn bijna 70 km lange lijn over veertien locomotieven en 40 personen- en 65 goederenwagens. Dat jaar werden ruim 457.000 passagiers vervoerd en kon een behoorlijk winstsaldo worden genoteerd, tot tevredenheid van de aandeelhouders. Het was hoogstwaarschijnlijk ook in deze periode dat de sBH gebruik maakte van zijn geperforeerde frankerzegels. Omdat de zegels dienst deden voor de frankering van pakjes en pakketten en geen officiële postzegels waren, hebben ze een tamelijk verborgen bestaan geleid en zijn lange tijd buiten het vizier van filatelisten gebleven. A.R. van der Willigen toont in het boek *Spoor en Post in Nederland* (1979) zonder nadere toelichting een zwart-wit afbeelding van drie Frankeerzegels Besteldienst Stoomtrw. Mij. 's-Bosch-Helmond, in de waarden van respectievelijk 2, 4 en 10 cent. Alleen de zegels van 4 en 10 cent vertonen de perfin S.B.H. De zegel van 4 cent is ontwaard met een penvernietiging, die van 10 cent met een rond stempel zonder bijzondere kenmerken. Dezelfde afbeelding vinden we terug in: J.A.C. van Rijswijk, *Het persbrieven, couranten en pakjes vervoer per autobus en enige tramwegmaatschappijen*, Po&Po 1987. Ook daar ontbreken nadere gegevens (afb. 6).

Afb. 6: Afbeelding overgenomen uit het boek van Van Rijswijk.

Er zijn slechts twee enveloppen bekend die zijn gefrankeerd met zegels van sBH. Beide zijn gefrankeerd met drie zegels van 4 cent en met pen 'vernietigd'. Daardoor ontbreekt elk datumkenmerk. Omdat op 15 september 1920 de naam van de onderneming formeel veranderde (HHVO) kunnen we gevoeglijk aannemen dat het gebruik van de zegels vóór die datum plaatsvond. De ene envelop is geadresseerd aan Mr. Victor Tilman, Vughterstraat, 'sBosch (afb. 7). Deze bekende Bossche advocaat had vanaf 1910 een adres in de Vughterstraat. De andere envelop, die onlangs voor veel geld is verkocht bij Corinphila veilingen N. V., is geadresseerd aan de Weleerwaarde Heer Feyers, Chateau Gemert (afb. 8). In dit kasteel vestigden de Jezuïeten in 1900 hun noviciaat. De waarschijnlijke datering van de twee enveloppen kunnen we daarmee nu bepalen in de periode 1900-1920.

De Helmondse filatelist Pieter Gommans heeft zich gespecialiseerd in de posthistorie van Helmond in het algemeen en van de daar gebruikte perfinen in het bijzonder. Hij is in het gelukkige bezit van een van de enveloppen (die aan Mr. Tilman) en van enkele zegels van 4 cent. Hij heeft vastgesteld dat er twee verschillende typen van deze zegel zijn: in de kleur paars met schreef-loze letters (afb. 9); de ander in de kleur oranje-rood met letters met schreef (afb. 10). Tevens constateerde hij dat alle bekende frankeerzegels van de sBH onder of boven ongetand zijn. Waarschijnlijk zijn ze daarom vervaardigd in velletjes van 10 (of misschien 20?) zegels.

De zegels, vooral die van 2 cent, vertonen merkwaardigerwijs een opvallende verwantschap, qua vormgeving en qua gebruik van de term 'Frankeerzegel', met de hulpzegel van 2½ cent van de Surinaamse posterijen van 1892 (afb. 11).

Afb. 7: Envelop geadresseerd aan Mr. V. Tilman.

Afb. 8: Envelop geadresseerd aan de Weleerw. Heer Feyers.

Toen het ongeveer 100 jaar geleden was dat de sBH werd opgericht, hebben veel heemkundekringen in plaatsen waar de tram langs kwam, artikelen gepubliceerd over de stoomtram. De verhalen, herinneringen en anekdotes zijn talloos. Veel ervan zijn komisch van aard, andere juist tragisch.

Afb. 9: Paars, schreefloze letters. Afb. 10: Oranje-rood, met schreef. Afb. 11: Suriname.

Initiatiefnemer van de SBH was de Rotterdamse civiel-ingenieur J. van Hasselt. In 1880 richtte hij een voorstel aan provincie en gemeenten. Daarin schreef hij onder andere: *'dat de gemeentebelangen grotendeels gebaat zijn bij deze onderneming; dat de tramweg snelle, gemakkelijke en weinig kostbare communicatie brengen zal; dat er weinig hinder en luttel gevaar bestaat aangezien hij voornemens is locomotieven te brengen van de jongste constructie, welke zich zonder geraas voortbewegen, geen vonken of as uitwerpen, geen rook geven, de afgewerkte stoom condenseren en voorzien zijn van remtoestellen, welke haar bij gemiddelde snelheid nagenoeg binnen eigen lengte kunnen doen stoppen.'*

Dat kon niet verhinderen dat al meteen in 1883 dankzij de stoomtram een huis in Berlicum in vlammen opging, dat veel verkeersongelukken plaatsvonden, bijvoorbeeld doordat chauffeurs door rook- en stoomwolken geen hand voor ogen zagen (afb. 12), en dat al op 2 mei, enkele maanden na de opening van de lijn, te Veghel het eerste ongeval plaatsvond met dodelijke afloop. Op 17 oktober van hetzelfde jaar stond te lezen in de plaatselijke krant: *'Een alleenstaande vrouw, doof en woonachtig te Beek en Donk kwam terug van een bedevaart naar Handel en werd van achteren aangereeden door de stoomtram. Heftig remmen van de machinist baatte niet meer en de vrouw werd verpletterd.'*

Het duurde dan ook niet lang of de stoomtram kreeg een bijnaam: De goede moordenaar. De naam was een verwijzing naar de misdadiger die naast Jezus werd gekruisigd en berouw toonde. Het woord 'goede' zal betrekking hebben op het feit dat men de goede eigenschappen van de stoomtram, als brenger van bedrijvigheid en welvaart, vond prevaleren.

Tot slot één aardige anekdote: *'Met "Helmondse kermis" vertrok op zondag om 24.00 uur een extra tram naar Gemert. In het achterste rijtuig veel jongens en meisjes. Bij het schemerdonker van een walmend olielampje kon de reis hen niet lang genoeg duren. Op een keer gelukte het om tussen sluis 7 en Aarle-Rixtel het bewuste*

rijtuig tijdens de rit af te koppelen. Een gejuich steeg op, daarna werd het stil, ieder had zo zijn eigen bezigheden. Maar al gauw rook de machinist onraad, want door het verminderde tramgewicht ging deze harder rijden.'

Afb. 12: Botsing tussen de stoomtram en een vrachtwagen.

Nadat alle trams in Noord-Brabant waren vervangen door autobussen van de BBA, werden spoedig de rails verwijderd. In 's-Hertogenbosch kan men nog één tastbare herinnering aan de stoomtram terugvinden. Het brugwachtershuisje bij de Boombrug moest aan een hoek van het gebouw worden afgeschuind om de tram te kunnen laten passeren. Ruim een eeuw later ziet dit er nog hetzelfde uit (afb. 13).

Afb. 13: Het brugwachtershuisje bij de Boombrug met de afgeschuinde hoek.

Hans Schevelier
(De Scheve Schup):
'Vers is lekkerder!'
door René Kok

Een stille, ietwat bewolkte vakantie-donderdag in augustus. Op weg naar Vught voor een interview met een bijzondere en veelzijdige man.

Zijn levensloop.

Hans heeft tot nu toe (hij zit nog steeds in de bloei van zijn leven) al een bijzondere carrière achter de rug. Als jongeman bezocht hij na zijn lagere schooltijd de Detailhandelsschool (nu het Hervion), de middelbare landbouw- én de middelbare tuinbouwschool. Alsof dat nog niet genoeg was, ging hij zich daarna, via de lerarenopleiding, toeleggen op het onderwijs en de zorg. Hij gaf les (Biologie en Verzorging) op de Sancta Maria Mavo, het Hervion en het Sint-Janslyceum. Tevens bewaart hij extra goede herinneringen aan zijn periode als coördinator van de kinderboerderij in Boxtel. Op dit moment is hij (twee dagen in de week) bij Kentalis werkzaam in de zorg: hij is alweer 13 jaar groepsleider bij het Doveninstituut in Sint-Michielsgestel.

Carrière-switch?

Sinds een maand of drie (vanaf 1 april j. l.) is Hans zich gaan richten op een nieuwe, zeer ambitieuze uitdaging. Het bloed kruipt immers waar het niet gaan kan. Een eigen tuinderij met door hemzelf biologisch gekweekte groente en bloemen. Het perceel omvat zowaar 9.000 vierkante meter, zeg maar twee voetbalvelden groot, in het buitengebied van Vught. Zijn oog viel op een al 15 jaar braakliggend terrein, overwoekerd door meters hoog onkruid. Er gaat,

bijna vanzelfsprekend, heel veel tijd in zitten om hier iets moois van te maken. Zeg maar gemiddeld 40 à 50 uur per week. En nu komt het bijzondere aan zijn verhaal: mensen mogen hun groenten en bloemen zelf bij elkaar zoeken.

Maar het gaat verder: op (korte) termijn wil Hans hier een soort dagbesteding voor ouderen ontwikkelen. Een soort zorgtuinderij eigenlijk: mensen kunnen langskomen om mee te helpen en/of gewoon, vanaf een bankje, te genieten van de natuur.

Wat een geweldig idee!

Hans is enthousiast en zit nog in de opbouwfase: 'Op mooie, zomerse dagen is er al flink veel bezoek.... De mensen moeten het weten te vinden. Ik moet het vooralsnog hebben van mond-op-mond-reclame... en... vers is lekkerder toch?'

En de naam van zijn bedrijfje "De Scheve Schup"?: 'Vroeger werd ik altijd al "de Scheve" genoemd naar mijn achternaam.'

De postzegels.

Al meer dan 40 jaar geleden was Hans een van de vele jongens die zich toegedden op het verzamelen van postzegels. 'Het mocht geen naam hebben. Ik verzamelde de hele wereld. En als je dan een jaar of 14/15 wordt, ga je je interesseren voor andere zaken en gaan de postzegels de kast in.'

Zo rond 1995 pikte Hans zijn hobby weer op en, mede geïnspireerd door zijn broer, ging hij zich specialiseren in Engeland. Hij is een verwoed verzamelaar

van de 'kopjes van de koningin van Engeland', bij filatelisten beter bekend onder de naam 'Machins'. Een enorm verzamelgebied met datumstempels, plaatsnaamstempels, verschoven beelden, perfins en combinaties uit postzegel-

boekjes. Maar, ook hier geldt weer, helaas te weinig tijd voor deze prachtige hobby.

‘Daarnaast ben ik ook nog imker. En verdiep ik me ook in de relatie tussen de imkerij en postzegels/postwaardestukken.’ En dan ontglippen hem de wijze woorden: ‘Het is de kunst om jezelf te beperken!’

De vereniging:

In de afgelopen tien jaar was Hans het gezicht van de Rondzenddienst van onze vereniging. Onlangs maakte hij bekend, dat hij daarmee gaat stoppen. Niet vreemd na het lezen van het bovenstaande. Hij heeft nu immers een nieuwe uitdaging. ‘Ik heb het altijd met heel veel plezier gedaan en kwam binnen de vereniging heel leuke en aardige mensen tegen. Ik nam het administratieve gedeelte voor mijn rekening: het controleren en de inname van de boekjes en uitzetten binnen onze vereniging. Gelukkig kon ik voor het financiële gedeelte altijd rekenen op Henk Jansen. Wij vormden een goed koppel.’

Omgerekend kostte het Hans toch wel tussen de 200 à 300 uur per jaar.

Hans is trots op onze vereniging, ondanks de landelijke ontwikkeling dat er steeds minder belangstelling voor de filatelie is.

Hij wil zich ook wel wagen aan wat aanbevelingen: ‘Probeer wat andere mensen binnen te krijgen op de verenigingsavonden...’ En wat Hans betreft zou er meer ruimte moeten zijn om te ruilen en uit te wisselen.

‘Nodig de bekende bioloog Midas Dekkers eens uit voor een lezing: hij kan prachtig uitleggen waarom we immers aan het verzamelen zijn geslagen. Dat geeft wellicht ook meer ruimte voor andere hobby’s?’

En... interesse in een bezoekje aan zijn tuinderij?

Aarzel niet...bel hem op (06-12 805 100) en ga eens langs. U zult er geen spijt van krijgen!

Beste Hertogkids

en andere leden van de HFV,

Iedereen die regelmatig op de zaterdagse instuif komt zal het zijn opgevallen dat de hoek van de jeugd steeds stiller werd. Niet omdat er minder herrie werd gemaakt, maar er waren steeds minder activiteiten.

In nauw samen overleg met alle betrokkenen hebben we besloten dat de Hertogkids helaas op non-actief gaat. De club volledig stoppen gaat om een aantal redenen niet op: de jeugdleden hebben nog betaald voor dit jaar en willen dit ook komend jaar voortzetten.

Ze hebben er nog steeds zin in, maar kunnen om verschillende redenen niet komen naar de instuif. Werk, sport, en gezondheid, om er maar enkele te noemen.

Volgend jaar hebben we de dertigste Dag van de Jeugdfilatolie naar Den Bosch toe gehaald. En dan kunnen we het niet maken om zelf geen jeugdvereniging meer te hebben.

Wij geloven er nog steeds in, maar het wordt wel steeds moeilijker. Er moeten toch nog andere middelen zijn. Wie het weet mag het zeggen. Vroeg of laat is ook de jeugd die spelletjes met bv. de mobieltjes helemaal zat. Hoopt ie....

Kortom: de Hertogkids blijven nog gewoon bestaan. Maar voorlopig staan ze op non-actief, met de afspraak dat als ze weer willen komen, met vragen zitten of oplossingen zoeken, ze altijd weer welkom zijn, zowel op de instuif als via telefoon of e-mail.

De Dag van de Jeugdfilatolie wordt volgend jaar alweer voor de dertigste keer gehouden. Dit keer in de Maaspoorthallen tijdens Hertogpost 2015, en ook alweer voor de achtste keer hier in 's- Hertogenbosch. De laatste keer was dat in 2010 in de Brabanthallen. En dat was me toch een goed, groot en geslaagd feest. Enkelen van jullie zullen zich dat best nog herinneren. Het spellencircuit van de Globe was toen bijzonder actief. Net als JFN: met allerlei andere activiteiten zoals verkoop van zegels voor de jeugd. Maar ook interessante demo's hoe je

zelf via de computer een albumblad kunt maken, en nog veel meer.

Ook dit jaar zijn we weer volop in voorbereiding om het jullie, maar ook de jeugd uit de rest van Nederland en België te vermaken. Het geheel zal in het teken staan

van **Brabantica**. Dat wil zeggen: alles wat maar met Brabant te maken heeft. Er zal een tentoonstelling zijn en verder een aantal verrassingen, zodat jullie daar gewoon weer gezellig mee bezig kunnen zijn. Wat die verrassingen zijn, zul je dan pas te zien krijgen. Dus zet maar vast in je agenda van volgend jaar: vrijdag 20, maar vooral zaterdag 21 maart 2015 komen naar de Maaspoort hier in 's-Hertogenbosch.

Toch nog veel postzegelplezier toegewenst,
Stampke.

GRATIS SAMEN MET DE BUS NAAR POSTEX

Dankzij een initiatief van de Bond en een gulle subsidie van de GSE kunnen de leden van onze vereniging op zaterdag 18 oktober a. s. **gratis met een speciale autobus naar de Postex** in Apeldoorn.

De bus vertrekt om 10.00 uur (9.30 uur verzamelen) bij het Sint-Janslyceum (Sweelinckplein 3, 5216 EG Den Bosch).

De terugreis uit Apeldoorn vangt aan om 16.00 uur (15.30 uur verzamelen).

U kunt zich tot 1 september a. s. schriftelijk aanmelden bij de secretaris per post of via e-mail. De adresgegevens van de secretaris vindt u in het kader op pagina 2.

De reis en de entree zijn voor onze leden gratis.

Belangstellende niet-leden kunnen in principe ook mee in de bus, tegen betaling van € 10,-.

Let wel: vol is vol. Dus wie het eerst komt....

POSTSTUK VAN DE MAAND

Nederlandse luchtpost DO-X-vlucht

Amsterdam Centraal Station, 7 november 1930.

Luchtpostbrief met DO-X-vlucht naar New York USA.

Tarief:

Brief tot 20 gram 12½ cent

Luchtrecht max. 20 gram 3,30 gld

Totaal: 3,42½ gld

Post voor de vlucht met de DO-X vliegboot moest op 6 november 1930 voor 17.00 uur worden aangeleverd bij de expeditie van het Centraal Station. Op de enveloppe moest de tekst 'mit DO-X' worden vermeld.

Met vertraging is de vliegboot naar Lissabon vertrokken. Daar is deze op 30 november 1930 gedeeltelijk verbrand. Op 31 januari 1931 werd de tocht voortgezet naar de Canarische Eilanden. In Las Palmas vond een aanzienlijke reparatie plaats, waardoor wederom een grote vertraging werd opgelopen. Op 1 mei werd de vlucht vervolgd. Met de nodige problemen kwam het

toestel op 20 juni in Brazilië aan. Ten slotte arriveerde de vliegboot, met o. a. een nieuwe motor, op 27 augustus 1931 in New York.

Achterzijde van de brief met o.a. het stempel Rio de Janeiro 22 juni 1931.
D. v. d. L.

Pzh West Brabant

*Prins Bernhardstraat 13
4793 CT Fijnaart*

*Tel.nr. 0168-462641
E-mail: pzhwestbrabant@home.nl*

RUIME SORTERING POSTZEGELS VAN VEEL EUROPESE LANDEN
(o. a. gespecialiseerd in Nederland, Duitsland, Zwitserland en Frankrijk)
OOK EEN UITGEBREIDE STOCK VAN O. A. AUSTRALIË

Op de donderdagse verenigingsavonden ben ik altijd aanwezig.
Indien u geïnteresseerd bent in een bepaald gebied kunt u mij dit laten weten. Ik breng dan het gevraagde voor u mee.
Ook altijd een ruime keuze in 5-centsboeken. Tevens behandeling van mancolijsten.

Het mooiste van postzegels

PostNL geeft elk jaar een aantal bijzondere postzegelvelletjes uit waarover we graag wat meer willen vertellen. Dat doen we in de prestigeboekjes. Dit jaar verschenen er boekjes over 100 jaar Burgers' Zoo en het eveneens 100-jarige Vredespaleis. Over Klederdrachten, het thema van de serie Mooi Nederland, en over Molens is meer te vertellen dan we op de postzegel kwijt konden. De boekjes over de Postauto's die in Nederland in gebruik zijn geweest en de uitdieping van het prachtige ontwerp van Piet Zwart voor de luchtpostzegel uit 1931 zijn beslist de moeite waard. Kortom, een abonnement op de prestigeboekjes Nederlandse postzegels is een verrijking van uw verzameling. Elk jaar verschijnen er zes nieuwe boekjes.

Als u via uw postzegelvereniging een abonnement afsluit, ondersteunt u daarmee tevens uw eigen vereniging.

